

Innehåll

Till statsrådet Lena Hallengren.....	5
1 Inledning och bakgrund	7
2 Utgångspunkter.....	11
2.1 Lagens struktur.....	11
2.2 Förenkling och förtydligande av lagstiftningen	12
2.3 Terminologi	13
2.4 Elevs rätt och rätt till särskilt stöd	14
2.5 Disciplinära åtgärder	15
2.6 Överklagande.....	15
2.7 Bemyndiganden	15
2.8 Entreprenad	16
3 Lagförslag med specialmotiveringar	17
3.1 13 kap. Kommunalt stöd till vuxnas lärande	17
Inledande bestämmelser.....	17
Avgifter	20
Rätt att bibehålla stöd	21
Stöd till vuxnas lärande på grundläggande nivå	25

	Stöd till vuxnas lärande på gymnasial nivå och påbyggnadsnivå.....	28
3.2	14 kap. Vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvox)	35
	Inledande bestämmelser	35
	Huvudmannens ansvar	35
	Behörighet.....	36
	Ansökan	37
	Mottagande	37
	Avgifter	38
	Rätt att fullfölja utbildningen.....	38
3.3	15 kap. Utbildning i svenska för invandrare (sfi).....	40
	Inledande bestämmelse	40
	Huvudmannens ansvar	40
	Rätt att delta	41
	Mottagande	42
	Avgifter	42
	Rätt att fullfölja utbildning.....	43
3.4	Till 2 kap. Skolväsendets organisation	44
3.5	Till 20 kap. Överklagande	45
	Bilaga Lagförslag.....	49
	13 kap. Kommunalt stöd till vuxnas lärande	49
	14 kap. Vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvox)	57
	15 kap. Utbildning i svenska för invandrare (sfi)	60
	Till 2 kap. Skolväsendets organisation.....	63
	Till 20 kap. Överklagande	64
	Bilaga Uppdraget	67

Till statsrådet Lena Hallengren

Den 1 april förordnade chefen för Utbildningsdepartementet, statsrådet Östros en arbetsgrupp (U2002/4149/V) inom departementet med uppgift att göra en översyn av lagregleringen av det offentliga skolväsendet för vuxna. I arbetsgruppen har följande personer ingått: Anders Franzén, departementsråd och gruppens ordförande, Emma Ahlström, undervisningsråd Skolverket, Berndt Ericsson, expert Skolverket, Arne Stade, förvaltningschef Botkyrka kommun, Monica Norberg, projektledare Västerås stad, Peter Syrén, rättssakkunnig, Utbildningsdepartementet, Ewa Durhán, kansliråd, Utbildningsdepartementet

Arbetsgruppen får härmed redovisa sitt uppdrag

Stockholm i december 2002

Anders Franzén

Emma Ahlström

Berndt Ericsson

Arne Stade

Ewa Durhán

Monica Norberg

Peter Syrén

1 Inledning och bakgrund

Arbetet med de delar av skollagen som rör vuxnas lärande har, i enlighet med uppdraget (se bilaga), företrädesvis omfattat de kapitel som reglerar de olika skolformerna inom det offentliga skolväsendet för vuxna. Arbetet har bedrivits parallellt dels med Skollagskommitténs (U1999:01) arbete, dels med det arbete med en ny förordning (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning, som pågått i departementet.

Utgångspunkten för översynen av skollagen vad gäller regleringen av vuxenutbildningen har varit den syn på vuxnas lärande i ett samhälle präglad av det livslånga lärandet som regeringen redovisade i propositionen om Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen (prop. 2000/01:72). Propositionen bifölls i sin helhet av riksdagen i maj 2001 (bet. 2000/01:UbU15, rskr 2000/01:229. Riksdagsbeslutet innefattar mål för vuxnas lärande och strategi för utvecklingen av vuxnas lärande och lägger grunden för den fortsatta förnyelsen av den kommunala vuxenutbildningen.

Det livslånga och livsvida lärandet förstås bäst som en process av individuellt lärande och utveckling under ett helt liv, från lärande i tidig barndom till lärande under pensionsåldern. Det är ett allomfattande begrepp som inbegriper mer än utbildning i formella miljöer, såsom skolor, universitet och vuxenutbildningsinstitutioner. Det "livsvida" lärandet tar även hänsyn till informellt och icke-formellt lärande d.v.s. lärande på fritid, i icke-formella lärmiljöer och i arbetslivet. I grunden ligger en lika värdering av kunskap oberoende av hur den förvärvats.

Den mycket omfattande organisation för utbildning för vuxna som byggts upp under de senaste 35 åren utgår från *den återkommande utbildningens* idé. Den kännetecknades av en stark fördelningspolitisk strävan att skapa utbildningsmässig rättvisa mellan generationerna, men också av en insikt om att samhälls- och teknikutvecklingen successivt ställer nya och högre krav på arbetskraftens kompetens.

Det nuvarande regelverket återspeglar i hög grad en strävan att skapa en vuxenutbildning, som är en spegel av ungdomsskolan. En relativt omfattande organisatorisk reglering avses bidra till att säkerställa likvärdighet med ungdomsskolan. Reglerna synes utgå från en verksamhet i skollika former, det vill säga att "eleven" kommer till "skolan" på bestämda, schemalagda tider och fokus ligger på undervisningens organisation och inte på lärandet.

Samhälls- och teknikutvecklingen sedan 1960-talets slut har medfört att produktionen av varor och tjänster blivit allt mer kunskapsintensiv och att kunskapen förnyas i en allt snabbare takt. Föreställningen om nödvändigheten av det livslånga och livsvida lärandet stöds i hög grad av denna utveckling. Genom ökad kompetens och stärkt självförtroende skall individen få en starkare ställning på arbetsmarknaden och bli bättre rustad att aktivt delta i det demokratiska samhället. Människors lust att genom hela livet söka ny kunskap skall stimuleras och utvecklas samtidigt som arbetslivets krav på kompetens och beredskap till förändring tillgodoses. I kunskapssamhället handlar vuxnas lärande lika mycket om att fylla luckorna från ungdoms skolgång som att förnya och fördjupa sin kompetens för att bibehålla sin attraktivitet på arbetsmarknaden och kunna delta i samhällslivet.

För att kommunernas vuxenutbildning på ett effektivt sätt skall kunna stödja livsvitt och livslångt lärande krävs förändrade strukturer och nya möjligheter för individen. Flexibla former för att stödja enskildas lärande när och där det äger rum och med den inriktning som avgörs av hans eller hennes behov behöver utvecklas. Lärandet skall kunna kombineras med den vuxnes livssituation. Det innebär krav på ett avsevärt mer differentierat stöd till individernas lärande än vad klassrumsundervisningen

kan erbjuda. Användning av informations- och kommunikationsteknologi (IKT) och andra metoder för distansutbildning, handledning vid lärande på arbetsplatser, systematisk användning av validering av reell kompetens, och andra insatser för att åstadkomma en långtgående individualisering är nödvändiga.

Infrastrukturen för vuxnas lärande, d.v.s. hela det mångfacetterade nät av företeelser i samhället, som kan stödja en enskilds kunskapssökande och lärande, är av central betydelse. Hur samhället i allmänhet, och däribland inte minst kommunerna i egenskap av huvudmän för skola och vuxenutbildning, förmår att stimulera och medverka till uppbyggnaden av en infrastruktur för vuxnas lärande blir avgörande för om den svenska samhället i praktiken kommer att präglas av ett livslångt lärande.

Det är enligt vår uppfattning nödvändigt, att skollagen i samband med den revidering som nu förestår ges en utformning som återspeglar den syn på vuxnas lärande som vi här antytt. Samtidigt som detta sker är det av stor vikt att bibehålla möjligheten för vuxna att få resultatet av sitt lärande dokumenterat på ett sådant sätt att det blir likvärdigt med motsvarande betygsdokumentation från gymnasieskolan. De förslag som arbetsgruppen för fram syftar till att inom befintliga kostnadsramar stödja en friare och till individerna anpassad resursanvändning.

2 Utgångspunkter

2.1 Lagens struktur

Skollagskommittén avser att föreslå att den nya skollagen inleds med tre kapitel som skall gälla samtliga skolformer. Arbetsgruppen har strävat efter att i så stor utsträckning som möjligt använda samma struktur och terminologi som Skollagskommittén använder i de tre inledande kapitlen för bestämmelserna i kapitlen om vuxenutbildning.

Den anpassning som har skett innebär att de frågor som regleras i de tre första kapitlen om gemensamma bestämmelser för alla skolformer inte behandlas i arbetsgruppens förslag. En övervägande del av den reglering som Skollagskommittén föreslår medför inte heller några större svårigheter utifrån arbetsgruppens perspektiv. Dock finns det några få ställningstaganden och definitioner som är svårhanterliga med utgångspunkt i vuxnas del av det livslånga lärandet och de krav som ställs på det offentliga utbildningssystemet för vuxna.

Vuxenutbildningen i ett livslångt lärandeperspektiv skiljer sig i väsentliga delar från grundskolan och gymnasieskolan. Det som förenar dem är strävan efter gemensamma mål och att utbildningen skall vara påbyggbar. Däremot kan vägen till målen se olika ut. Det senare är inte minst en konsekvens av det livsvida perspektivet som innebär att systemen skall utforma modeller och processer som utgår från ett sådant förhållningssätt. Avsikten är att stödja den vuxnes lärande oavsett var det sker

och under vilka former det sker. Regeringen konstaterar också i Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen (prop. 2000/01:72 s. 89) att "den gymnasiala vuxenutbildningen innehåller och bör innehålla kurser som inte förekommer i gymnasieskolan". Som skäl anges att den framtida vuxenutbildningen måste utgå från den enskilda individens behov och förutsättningar och därför präglas av stor flexibilitet. Detta innebär att möjligheterna har öppnats för kommunerna att inom ramen för vad som idag kallas den gymnasiala vuxenutbildningen anordna andra kurser än sådana som har en direkt motsvarighet i gymnasieskolan.

Den nya förordningen (2002:1012) om vuxenutbildning som träder i kraft den 1 januari 2003 är utformad på ett sådant sätt att det ges utrymme för detta.

Arbetsgruppen ger förslag på lagtext i de kapitel om vuxenutbildning som enligt Skollagskommitténs förslag skall benämnas 13, 14 och 15. Dispositionen i de tre kapitlena har inte helt gått att anpassa till Skollagskommitténs skolformskapitel bl.a. eftersom det inom vuxenutbildningen inte finns enskilda huvudmän.

2.2 Förenkling och förtydligande av lagstiftningen

Med samma utgångspunkt som Skollagskommittén har arbetsgruppen i sitt förslag omarbetat kapitlen om vuxenutbildning i syfte att förenkla och förtydliga bestämmelserna. En annan utgångspunkt har varit att fullfölja riksdagsbeslutet våren 2001 med anledning av propositionen om vuxnas lärande genom en anpassning av föreskrifterna i skollagen. Avsikten är främst att främja en ökad flexibilitet vad gäller både tid och rum men även att verksamheten i så stor utsträckning som möjligt skall utgå från individens behov och förutsättningar. Samverkan med och kombinationer med annat lärande i den vuxnes vardag är en annan utgångspunkt för den

pågående reformeringen vilken ställer krav på delvis andra förhållningssätt i lagstiftningen.

I det offentliga skolväsendet för vuxna ingår även svenskundervisning för invandrare (sfi) och vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvox). Båda dessa skolformer är för närvarande föremål för utredning (U2002:08 SFI-utredningen respektive U2002:01 Carlbeck-kommittén). Av detta skäl föreslår arbetsgruppen endast strukturella förändringar och viss språklig anpassning för dessa kapitel i avvaktan på utredningarnas förslag.

En språklig förändring som arbetsgruppen föreslår för sfi är att "Svenskundervisning för invandrare" byter namn till "Utbildning i svenska för invandrare" eftersom kurserna till sitt innehåll är vidare än bara undervisning i svenska.

2.3 Terminologi

Riksdagsbeslutet om mål och strategier för vuxnas lärande får effekter för synsätt och ställningstaganden och för resonemang och beskrivningar vad gäller termer och processer.

Begreppet validering har på senare år satts i fokus, även på det internationella planet. Insikten om vikten av att kunna ta till vara de kunskaper och färdigheter som företrädesvis vuxna har tillägnat sig utanför det formella skolsystemet har ökat. Detta ställer nya krav på utformningen av förutsättningarna för lärandet, organisering av verksamheten och på den professionella nivån. Det är inte längre relevant att för vuxenutbildningens del tala om enbart undervisning i traditionell mening utan snarare beakta den förskjutning som skett mot att tala i termer av lärande.

Sammantaget innebär detta att arbetsgruppen har gjort andra val och ställningstaganden än vad kommittén har gjort. Två exempel på detta är användandet av termen elev även inom vuxenutbildning och definitionen av undervisning. Vidare kan arbetsgruppen konstatera att begreppet "skola" blir allt svårare

att definiera i ett "vuxenlärandeperspektiv". En skola i fysisk bemärkelse kommer inte i alla situationer att vara urskiljbar. Det kan vara såväl en arbetsplats som den enskildes hem eller ett Lärcentrum eller en skola. Arbetsgruppens mening är att språkbruk och definitioner i lagstiftningen är viktiga signalbärare och att om en verksamhet skall förändras är det angeläget att denna förändring även återspeglas i lagtexten. Av detta skäl föreslår arbetsgruppen att bruket av ordet Kommunal vuxenutbildning (Komvux) upphör. Istället för arbetsgruppen fram uttrycket "Kommunalt stöd till vuxnas lärande" eftersom det på ett bättre sätt speglar verksamhetens innehåll.

Arbetsgruppen föreslår att både kommun och i vissa fall landsting skall kunna vara huvudman för de tre vuxenutbildningsformerna (se avsnitt 3.4). Vidare följer av kommunallagen (1991:900) att det alltid skall finnas en ansvarig nämnd för verksamheten. I likhet med Skollagskommittén använder därför arbetsgruppen i sitt förslag begreppet huvudman i stället för kommun och styrelse för utbildningen där detta inte är nödvändigt för att särskilt peka ut viss huvudman, viss typ av huvudman eller särskild beslutsfattare hos huvudmannen.

2.4 Elevs rätt och rätt till särskilt stöd

I Skollagskommitténs uppdrag ingick att utreda och föreslå hur en ökad rättssäkerhet för eleverna kan åstadkommas. Med anledning härav föreslår kommittén bestämmelser som berör rättssäkerheten för elever i behov av särskilda stödåtgärder. Arbetsgruppens mening är att den vuxne deltagarens möjlighet till särskilt stöd i vuxenutbildningen säkerställs genom att verksamheten alltid skall utgå från den enskildes behov och förutsättningar.

2.5 Disciplinära åtgärder

Skollagskommitténs uppfattning är att disciplinära åtgärder är så pass ingripande för den enskilde att frågan bör regleras i lag i stället för i förordning. Arbetsgruppen är av samma uppfattning och föreslår därför att bestämmelserna om disciplinära åtgärder inom vuxenutbildning tas bort från skolformsförordningarna och i stället anges i lagen. Samtidigt föreslås en anpassning av regleringen till de former som skall känneteckna stödet till vuxnas lärande.

2.6 Överklagande

De möjligheter som ska finnas att överklaga ett beslut i skolväsendet anges enligt Skollagskommitténs förslag i ett särskilt kapitel om överklagande (20 kap.). De möjligheter till överklagande inom vuxenutbildningen som arbetsgruppen föreslår anges därför som ett förslag till utökning av de bestämmelser som Skollagskommittén föreslår (se avsnitt 3.5).

2.7 Bemyndiganden

Bemyndiganden till regeringen anges i anslutning till de bestämmelser där arbetsgruppen anser att regeringen bör få göra inskränkningar eller få föreskriva mer detaljerat. När det gäller bemyndigande för regeringen att föreskriva en möjlighet för huvudmännen att ta ut en avgift för prövning förutsätter arbetsgruppen att Skollagskommittén kommer att föreslå ett sådant bemyndigande.

2.8 Entreprenad

Skollagskommittén har i sitt betänkande ett avsnitt om entreprenad som även gäller för vuxenutbildningen. Kommittén föreslår att en särskild utredning kring entreprenadförhållanden i skolväsendet tillsätts. Arbetsgruppen instämmer i kommitténs förslag. Det förhållandet att huvudmannen, för att tillgodose den vuxnes behov, ofta i relativt stor utsträckning behöver upphandla utbildningar i form av entreprenad, kräver dessutom delvis andra förhållningssätt. Arbetsgruppen förordar därför att det bemyndigande som finns idag för vuxenutbildningen, och som ger möjlighet för regeringen att föreskriva om vem som får ges entreprenad och villkor för denna, blir kvar i avvaktan på den särskilda utredningen.

3 Lagförslag med specialmotiveringar

3.1 13 kap. Kommunalt stöd till vuxnas lärande

Inledande bestämmelser

1§ Kommunerna skall stödja vuxnas lärande. Vuxna skall härvid ges möjlighet att utvidga sina kunskaper och utveckla sin kompetens i syfte att främja personlig utveckling, demokrati, jämställdhet, ekonomisk tillväxt och sysselsättning samt en rättvis fördelning. Kommunens stöd kan ha form av undervisning, handledning, vägledning, bedömning av måluppfyllelse och kunskaper samt tillhandahållande av lärmiljöer.

Stödet skall utformas med utgångspunkt i den enskildes behov och förutsättningar. Det skall i första hand riktas till dem med lägst utbildningsnivå.

Det kommunala stödet kan tillhandahållas på grundläggande nivå, gymnasial nivå eller påbyggnadsnivå.

I första stycket kommer statens mål för vuxnas lärande till uttryck såsom de formuleras i propositionen Vuxnas lärande. Jämfört med 11 kap. 1 § skollagen (1985:1100) förtydligas här möjligheterna att stödja vuxnas lärande på olika sätt. Traditionell undervisning är bara ett sätt av många att förmedla det stöd som kommunen kan tillhandahålla. Stödet skall i stället kunna ha

formen av t.ex. handledning och vägledning. När det gäller vägledning kan sådant stöd naturligtvis förekomma även utan att en vuxen är antagen till "utbildning". Framför allt är vägledningen en viktig komponent i kommunernas rekryterings- och antagningsprocess. Jämför specialmotiveringen vid 5 §.

Andra styckets första mening är grund för att kommunen i anordnandet av sitt stöd till vuxnas lärande är skyldig att beakta deltagarnas önskemål om hur stödet skall utformas. Arbetsgruppen anser det inte vara möjligt att dela upp lärandeprocessen och stödet för denna i olika former eller delar med hjälp av olika begrepp. Utgångspunkten är att lärandet sätts i fokus och inte formen. Meningen är också grund för att några särskilda bestämmelser för deltagare i behov av särskilt stöd inte behövs. Den *andra meningen* i andra stycket speglar den hållning som präglat och präglar svensk vuxenutbildningspolitik – att det är de med lägst utbildningsnivå som skall prioriteras när utbildningsresurserna är begränsade.

I den nu gällande inledningsparagrafen till komvuxkapitlet i skollagen anges att utbildningen måste anordnas i form av kurser. Eftersom kommunen skall ta sin utgångspunkt i individens behov och förutsättningar när den tillsammans med individen utformar det stöd som den vuxne skall ges, är det inte alltid relevant att kalla det stöd som ges för kurs. Stödet kan som anges ha formen av t.ex. vägledning och handledning. Även det som kallas för prövning är ett stöd som kommunen kan tillhandahålla. Vidare kan den enskilde ibland ha utbildningsmål som inte finns angivna i fastställda kursplaner och det är då tveksamt att kalla det stöd som ges till den vuxne i en sådan situation för kurs.

Av *tredje stycket* framgår att de fastlagda benämningarna grundläggande vuxenutbildning, gymnasial vuxenutbildning och påbyggnadsutbildning tas bort och i stället anges på vilka nivåer vuxenutbildningen kan anordnas. Ändringen görs för att inte "läsa in" stödet i traditionella skolformer där organisationen i sig blir utgångspunkt och markerar att det inte alltid finns ett i förväg bestämt innehåll i utbildningen. Den enskilde skall kunna

ställa upp individuella utbildningsmål som inte är fastlagda i kursplaner. Tanken är att delar av utbildning som hör till de tre olika nivåerna skall kunna kombineras med varandra på ett smidigare sätt än vad som idag är möjligt. Utgångspunkten för arbetsgruppens förslag är att ett organisationsperspektiv måste brytas till förmån för ett individperspektiv. Vid sidan av den verksamhet som idag bedrivs på ett framgångsrikt sätt i många kommuner blir det möjligt att erbjuda mer flexibla lösningar.

Sammantaget vill arbetsgruppen betona att den föreslagna lagstiftningen inte innebär någon inskränkning jämfört med kommunens uppdrag i dag. Snarare innebär det en vidgning av kommunens faktiska möjligheter att stödja vuxnas lärande.

2 § *Stöd till vuxnas lärande på grundläggande nivå syftar till att ge vuxna sådana kunskaper och färdigheter som de behöver för att delta i samhälls- och arbetsliv. Stödet skall också syfta till att möjliggöra fortsatta studier.*

Stöd till vuxnas lärande på gymnasial nivå syftar till att ge vuxna kunskaper och färdigheter på en nivå som motsvarar den som utbildningen i gymnasieskolan skall ge.

Stöd till vuxnas lärande på påbyggnadsnivå syftar till att ge vuxna kunskaper och färdigheter som leder till en ny nivå inom deras yrke eller till ett nytt yrke.

Paragrafen har sin motsvarighet i den nuvarande 11 kap. 2 §.

Syftena med de tre delarna av den kommunala vuxenutbildningen är desamma som tidigare. Se även specialmotivering under 1 §.

3 § *Bestämmelserna i detta kapitel gäller inte för vuxna som behöver stöd för lärande motsvarande utbildningen i grundsärskolan eller gymnasiesärskolan. Beträffande sådana personer gäller i stället lagens bestämmelser om vuxenutbildning för utvecklingsstörda.*

Bestämmelserna i detta kapitel gäller inte heller den som är intagen i kriminalvårdsanstalt.

Första stycket har sin motsvarighet i nuvarande 11 kap. 3 §. Enligt Skollagskommitténs förslag är grundsärskolan och gymnasiesärskolan de namn som ska ges aktuella utbildningsformer.

Andra stycket har sin motsvarighet i sista styckena i 11 kap. 10 och 19 §§. Ingen ändring i sak görs.

Avgifter

4 § *Stöd till vuxnas lärande skall vara avgiftsfritt för dem som tar del av stödet, om inte annat följer av [prövningsavgift].*

Huvudmannen får bestämma att läroböcker, skrivmateriel, verktyg, skyddskläder och andra därmed jämförliga hjälpmedel som varje deltagare har för eget bruk och behåller som sin egendom skall anskaffas av deltagarna själva på egen bekostnad eller erbjudas mot avgifter som högst motsvarar huvudmannens anskaffningskostnader. I övrigt skall hjälpmedel som används i stöd till vuxnas lärande tillhandahållas utan kostnad för deltagarna, om inte något annat följer av föreskrifter som meddelas av regeringen.

Motsvarande bestämmelse i den nu gällande skollagen finns i 11 kap. 5 §.

Inom klammern i *första stycket* görs en hänvisning till det bemyndigande regeringen väntas få enligt Skollagskommitténs förslag att föreskriva om möjlighet för huvudmannen att ta ut en avgift för provning.

I den nuvarande 11 kap. 21 a § skollagen finns en möjlighet för kommunerna att ta ut en skälig ansökningsavgift som skall betalas tillbaka om den sökande inte kommer in på den sökta kursen eller om den sökande slutför och får betyg från den kurs som avgiften avser. Arbetsgruppen har erfarit att bestämmelsen tillämpas i mycket liten omfattning, sannolikt för att hanteringskostnaderna blir orimligt höga. Bestämmelsen bör därför tas bort.

Några övriga ändringar i sak görs inte.

Rätt att bibehålla stöd

5 § *En deltagare som av en huvudman får stöd till sitt lärande har rätt att få ta del av hela det stöd som huvudmannen vid antagningen åtagit sig gentemot den enskilde.*

Huvudmannen får dock avbryta sitt stöd till en deltagare som saknar förutsättningar att tillgodogöra sig stödet eller annars inte gör tillfredsställande framsteg. Ytterligare möjligheter att avbryta stödet anges i 6 och 7 §§.

Den för vilken stöd på grundläggande nivå har avbrutits enligt andra stycket skall på nytt få huvudmannens stöd för sitt lärande, om särskilda skäl talar för detta. Den för vilken stöd på gymnasial nivå eller påbyggnadsnivå har avbrutits enligt andra stycket kan på nytt få huvudmannens stöd för sitt lärande, om särskilda skäl talar för detta.

Bestämmelsen har sin motsvarighet i 11 kap. 7 a § skollagen (1985:1100).

Begreppet "antagning", vilket används bl.a. i högskolelagstiftningen, föreslås användas i stället för "intagning". "Intagning" för enligt arbetsgruppens mening tankarna till att en person tas in för vård i olika sammanhang (t.ex. tvångsvård, kriminalvård).

I den nuvarande bestämmelsen uttrycks en rätt för eleven att fullfölja en kurs som påbörjats. I detta förslag anges i stället att den enskilde har rätt att få ta del av hela det stöd som kommunen åtagit sig gentemot den enskilde. Förslaget är en anpassning till det språkbruk som tillämpas i övrigt i lagförslaget. Eftersom kurs inte alltid är det stöd som ges till vuxnas lärande måste rätten att få fullfölja en planerad utbildning eller att ta del av ett stöd som ges uttryckas på ett annat sätt. Vidare är det inom utbildning på gymnasial nivå och påbyggnadsnivå vanligt att den sökande erbjuds ett helt kurspaket. Den föreslagna bestämmelsen ger den enskilde rätt att fullfölja en hel sådan utbildning och inte bara de enstaka kurserna som ingår i utbildningen.

Förslaget till skrivning förutsätter att huvudmannen vid antagningen preciserar det stöd som kommer att lämnas till den enskilde, t.ex. i form av en studieplan. Eftersom stödet enligt 1 § skall utformas med utgångspunkt i den enskildes behov och förutsättningar krävs en samverkan mellan huvudmannen och den enskilde innan huvudmannen preciserar sitt åtagande, t.ex. i form av en individuell studieplan. Det förutsätter alltså att det hos huvudmannen finns en väl fungerande vägledningsfunktion i samband med ansökningsförfarandet.

I övrigt avses inte några förändringar i sak. Angående överklagandemöjligheter se avsnitt 3.5.

6 § *Huvudmannen får besluta att avbryta sitt stöd till en deltagare under högst ett år (avstängning) om*

- 1. deltagaren med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid bedömning av deltagarens måluppfyllelse och kunskaper,*
- 2. deltagaren stör eller hindrar huvudmannens verksamhet,*
- 3. deltagaren utsätter någon annan deltagare eller av verksamheten berörd person för kränkande behandling, eller*
- 4. deltagarens uppförande på annat sätt kan antas inverka skadligt på andra deltagare eller av verksamheten berörda personer.*

I fall som avses i första stycket har deltagaren rätt att efter det att avstängningen upphört åter få huvudmannens stöd för sitt lärande om inte särskilda skäl talar däremot.

Disciplinära åtgärder i kommunal vuxenutbildning regleras idag i 3 kap. 21-24 §§ förordningen (1992:403) om kommunal vuxenutbildning (i den förordning som träder i kraft den 1 januari 2003 finns motsvarande bestämmelser i 6 kap. 4-7 §§ (SFS 2002:1012)). Bestämmelserna där förutsätter till stor del att det stöd som ges av kommunen är i undervisningsform i grupp. Arbetsgruppen har i sitt förslag om disciplinära åtgärder försökt att anpassa såväl språkbruk som möjligheterna till att stänga av en deltagare till de nya former som kännetecknar kommunalt stöd till vuxnas lärande.

Begreppen "avstängning" och "förvisning" är de begrepp som idag återfinns i förordningen om kommunal vuxenutbildning. I regleringen anges inte vid vilka förseelser som respektive åtgärd skall användas. Avstängning är den benämning som anges om eleven helt eller delvis tvingas bort från undervisningen i högst två veckor. Förvisning kallas det om eleven tvingas bort från en kommuns komvux högst ett och ett halvt år.

De båda begreppen har i arbetsgruppens förslag slagits samman till en enda benämning, nämligen "avstängning". Eftersom huvudmannens stöd till den vuxne inte alltid är i form av undervisning innebär avstängningen att deltagaren inte längre får del av huvudmannens stöd, oavsett i vilken form denna ges. Avstängning kan göras alltifrån en mycket kort tid upp till den maximala avstängningstiden, vilken arbetsgruppen föreslår begränsas till ett år. Huvudmannen kan då själv avgöra hur pass allvarlig förseelsen är och bestämma längden av disciplinär åtgärd därefter.

Ett beslut om avstängning enligt denna paragraf är en disciplinär åtgärd och förutsätter att den vuxne efter avstängningens utgång skall ha möjlighet att åter ta del av huvudmannens stöd till lärande. Bara om särskilda skäl talar däremot kan den vuxne nekas detta, vilket anges i *andra stycket*. Sådana särskilda skäl kan vara t.ex. att den vuxne under avstängningen fortsatt att trakassera en annan deltagare eller personal eller kan antas fortsätta med detta om stödet åter ges till den tidigare avstängde.

7 § Huvudmannen får även besluta att avstänga en deltagare om denne visat sig uppenbart olämplig i praktisk tjänstgöring vid en arbetsplats. I sådana fall får deltagaren avstängas för längre tid än ett år.

Paragrafen motsvarar delvis det som i 3 kap. 21 § förordningen (1992:403) om kommunal vuxenutbildning (6 kap. 4 § i den nya förordningen SFS 2002:1012) kallas för att eleven skiljs från utbildningen, utan tidsbegränsning.

Bestämmelsen är enligt arbetsgruppens uppfattning tillämplig i sådana fall där den enskilde är så pass olämplig i förhållande till det valda yrkesområdet att det är uppenbart att deltagarens eget intresse av att utbilda sig till vad denne vill inte kan sättas i första rummet. Exempel på sådana fall kan vara en pedofil som valt en barnskötarinriktning på sin utbildning eller en person med allvarlig personlighetsstörning som sökt en vårdutbildning.

I arbetsgruppens förslag utelämnas möjligheten till avskiljande "om en elev inte kan anpassa sig till de arbetsformer undervisningen bedrivs i" eftersom huvudprincipen är att det stöd till lärande som ges skall utformas med utgångspunkt i den enskildes behov och förutsättningar och inte enbart i form av undervisning.

8 § *Ett beslut om avstängning enligt 6 eller 7 §§ får begränsas till att gälla visst stöd till lärande eller stöd till viss inriktning av lärandet.*

Eftersom stöd till lärande skall kunna ges i olika former bör en avstängning kunna begränsas till att gälla visst stöd från huvudmannen. Av resonemanget i specialmotiveringen till 7 § ovan följer att även avstängning även bör kunna gälla stöd till viss inriktning av lärandet.

9 § *Om det bedöms nödvändigt med hänsyn till andra människors säkerhet får rektor, i avvaktan på att annars behörig instans hos huvudmannen skall avgöra ett ärende om avstängning, besluta att med omedelbar verkan avstänga en deltagare tillfälligt.*

Ett beslut om tillfällig avstängning gäller till dess ärendet prövats av ansvarig instans hos huvudmannen, dock längst under två veckor.

Bestämmelsen motsvarar andra och tredje styckena i 3 kap. 23 § förordningen (1992:403) om kommunal vuxenutbildning (6 kap. 6 § i den nya förordningen SFS 2002:1012).

Av kommunallagen följer att det alltid skall finnas en ansvarig nämnd för verksamheten. I överensstämmelse med

Skollagskommitténs förslag har arbetsgruppen inte funnit det nödvändigt att rikta bestämmelsen till en sådan nämnd. Vilket organ som skall handha uppgiften följer i stället av de interna reglerna om kompetensfördelning enligt kommunallagen. Därför har första stycket i 3 kap. 23 § förordningen om kommunal vuxenutbildning inte förts över till detta förslag. Annars är någon ändring i sak inte avsedd.

10 § *Huvudmannen skall se till att det i ett ärende om avstängning finns en utredning som allsidigt klarlägger de omständigheter som är av betydelse för ärendets bedömning. Utredningen skall inledas omgående och genomföras så skyndsamt som möjligt. Deltagaren skall ges tillfälle att yttra sig muntligen i ärendet. Var och en som antas kunna lämna upplysningar av betydelse skall höras under utredningen.*

Huvudmannen får förordna att ett beslut om avstängning skall gälla med omedelbar verkan.

Bestämmelsen motsvarar 3 kap. 24 § förordningen (1992:403) om kommunal vuxenutbildning (6 kap. 7 § SFS 2002:1012). Ingen ändring i sak föreslås.

Stöd till vuxnas lärande på grundläggande nivå

Huvudmannens ansvar

11 § *Varje kommun ansvarar för att de kommuninnevånare som enligt 13 § har rätt till stöd för sitt lärande och önskar det, får det.*

Varje kommun skall aktivt verka för att nå de vuxna i kommunen som har rätt till stöd på grundläggande nivå och för att motivera dem att ta del av stödet.

Första stycket har i princip samma formulering som i 11 kap. 8 § skollagen och preciserar att varje kommun har ansvar för de

egna invånarnas rätt till stöd, oavsett vem som är huvudman för det stöd som ges.

Andra styckets motsvarighet finns idag i 11 kap. 9 §.

12 § *Skyldighet för kommunen enligt 10 § kan fullgöras genom att ingå avtal med annan kommun om att samverka kring tillhandahållandet av stöd till vuxnas lärande på grundläggande nivå (samverkansavtal).*

Bestämmelsen är ny. Begreppet samverkansavtal har funnits sedan länge i bestämmelserna kring gymnasieskolan. Vad gäller komvux och särvox har avtal mellan kommuner att ta emot elever varit möjligt redan tidigare och i 11 kap. 22 § skollagen anges också att intagningsorganisationen får vara gemensam för flera kommuner. Det är också möjligt enligt kommunallagen (1991:900) att för flera kommuner ha en gemensam nämnd. Arbetsgruppen föreslår att man genom denna bestämmelse betonar möjligheten att samverka kommuner emellan.

Rätt att delta

13 § *Varje kommuninneväsnare har rätt till stöd för sitt lärande på grundläggande nivå från och med andra kalenderhalvåret det år hon eller han fyller 20 år, om hon eller han saknar sådana kunskaper och färdigheter som normalt uppnås i grundskolan och är bosatt i landet.*

Regeringen får föreskriva att också den som inte är bosatt i landet skall ha rätt att få sådant stöd.

Den som enligt denna bestämmelse har rätt till stöd för sitt lärande har rätt att få stödet i en annan kommun om stödet tillhandahålls där.

Bestämmelsen motsvarar den nuvarande 11 kap. 10 §. Sista stycket i nämnd paragraf har flyttats till 3 § i arbetsgruppens förslag. Ingen ändring i sak föreslås.

Tillhandahållande av stöd på annat språk än svenska

14 § *Om den som får del av stöd till vuxnas lärande på grundläggande nivå har bristfälliga kunskaper i svenska språket, får kommunens stöd tillhandahållas på deltagarens eget språk. Stödet skall då kompletteras med träning i svenska språket.*

Bestämmelsen motsvarar med vissa språkliga förändringar 11 kap. 12 § i nuvarande skollag.

Anmälan

15 § *Den som önskar få del av stöd till vuxnas lärande på grundläggande nivå skall anmäla detta till sin hemkommun. Om anmälan avser stöd som en annan huvudman tillhandahåller, skall hemkommunen omedelbart sända anmälan vidare till den huvudmannen.*

Bestämmelsen motsvarar den nuvarande 11 kap. 11 §. Ingen ändring i sak föreslås.

Mottagande och interkommunal ersättning

16 § *Den huvudman som tillhandahåller stöd till vuxnas lärande på grundläggande nivå beslutar om en sökande skall tas emot av huvudmannen för att få del av stödet. En sökande skall tas emot av huvudmannen om den sökande uppfyller de villkor som anges i 13 §.*

En kommun som har tagit emot en deltagare som kommer från en annan kommun har rätt till ersättning för sina kostnader för det tillhandahållna stödet från deltagarens hemkommun.

Första stycket motsvarar i huvudsak 11 kap. 14 § skollagen. Vilket organ hos huvudmannen som beslutar i frågan pekas dock inte ut.

Ett beslut om att ta emot en sökande betecknas som beslut om mottagande. Det innefattar således såväl beslut om att ta emot en sökande från en annan kommun som en prövning av den sökandes behörighet eller rätt att delta. Av förslaget framgår att det är den mottagande huvudmannen som gör behörighetsprövningen. Beslut om mottagande kan överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd av deltagaren, se avsnitt 3.5.

Andra stycket motsvarar 11 kap. 16 §. Ingen ändring i sak föreslås.

Stöd till vuxnas lärande på gymnasial nivå och påbyggnadsnivå

Huvudmannens ansvar

17 § Varje kommun skall erbjuda stöd till vuxnas lärande på gymnasial nivå och påbyggnadsnivå. Kommunen skall härvid sträva efter att erbjuda stöd som svarar mot behov och efterfrågan. Varje kommun skall informera om möjligheterna till att få stöd på dessa nivåer samt verka för att vuxna tar del av den.

Skyldighet för kommunen enligt första stycket kan fullgöras genom att ingå avtal med annan kommun eller med landsting om att samverka kring tillhandahållandet av stöd till vuxnas lärande på gymnasial nivå eller påbyggnadsnivå (samverkansavtal).

Första stycket har sin motsvarighet i 11 kap. 17 § skollagen. I detta förslag betonas varje kommuns ansvar att se till att stöd till lärande på något sätt erbjuds dem som är berörda och att det stöd som erbjuds så långt det är möjligt skall svara mot behov och efterfrågan.

Skyldigheten enligt första stycket kan enligt *andra stycket*, som är en ny bestämmelse, fullgöras genom samverkansavtal. Jämför specialmotiveringen till 12 §. Den nu gällande 11 kap. 17

§ skollagen anger att ett landsting kan träffa avtal med en kommun om att bedriva gymnasial vuxenutbildning. Av förslag till reglering i de gemensamma bestämmelserna i skollagen (se avsnitt 3.4 nedan) framgår att landsting på eget initiativ skall kunna tillhandahålla stöd till lärande inom områdena naturbruk och omvårdnad. Efter överenskommelse, t.ex. genom samverkansavtal, ska landstingen enligt arbetsgruppens förslag kunna tillhandahålla stöd till lärande även inom andra områden på gymnasial nivå och påbyggnadsnivå.

Behörighet

18 § Behörig att ta del av kommunalt stöd till vuxnas lärande på gymnasial nivå och påbyggnadsnivå är varje kommuninnevanare från och med andra kalenderhalvåret det är hon eller han fyller 20 år om hon eller han

- 1. är bosatt i landet,*
- 2. saknar sådana kunskaper som stödet avser att ge,*
- 3. har förutsättningar att tillgodogöra sig stödet, och*
- 4. i övrigt uppfyller föreskrivna villkor.*

Behörig är också den som är yngre än vad som anges i första stycket men har slutfört utbildning [på nationellt program eller likvärdig utbildning i gymnasieskolan] och uppfyller övriga behörighetsvillkor.

Arbetsgruppen har här försökt att göra ett förtydligande jämfört med den nuvarande 11 kap. 19 §. I punkterna 2 och 3 i första stycket har tagits in sådana behörighetsbestämmelser som idag beslutats av regeringen och återges i 3 kap. 4 § förordningen (1992:403) om kommunal vuxenutbildning (3 kap. 2 § i SFS 2002:1012). Arbetsgruppen har ansett det angeläget att ta med dessa behörighetsvillkor i skollagen eftersom de är principiellt viktiga.

Vad gäller villkoret som finns i förordningen att den sökande "saknar eller har brister i sådana kunskaper som utbildningen avser att ge" har arbetsgruppen erfarit att formuleringen varit

föremål för olika tolkningar. Vissa kommuner tolkar bestämmelsen som att den sökande inte är behörig om denne har fått betyget Godkänd på den aktuella kursen inom nära tid före kursstart. Andra kommuner anser att den sökande är behörig så länge denne inte har fått betyget Mycket väl godkänd på kursen tidigare.

I propositionen Vuxnas lärande angav regeringen en viljeinriktning kring det som kallas konkurrenskomplettering i komvux, dvs. att ungdomar som nyligen avslutat gymnasieskolan läser på komvux för att höja sina nyligen erhållna gymnasiebetyg i syfte att förbättra sitt meritvärde vid ansökan till högskolan. Regeringen angav (s. 26): "Att sätta av resurser för ungdomar, som just genomgått gymnasieskolan – eller som fortfarande går i gymnasieskolan – och som vill höja sina betyg, måste i detta perspektiv ha lägsta prioritet."

Arbetsgruppen vill göra en tydlig markering av den viljeinriktning som gjordes i propositionen och anser att en sökande till utbildning på gymnasial nivå normalt inte skall vara behörig om denne inom en nära tidsperiod före utbildningens start har avslutat gymnasieskolan eller utbildning på gymnasial nivå med minst betyget Godkänd på den kurs som sökanden ansöker om att få gå på nytt. Mot denna bakgrund föreslår arbetsgruppen att den nu gällande passusen "eller har brister i" tas bort och att behörighetsvillkoret i stället lyder att sökanden "saknar sådana kunskaper som utbildningen avser att ge".

En sökande som redan har Godkänd i en kurs bör i stället hänvisas till att t.ex. studera på egen hand och göra en särskilt anordnad prövning. En särskilt anordnad prövning innebär emellertid att en persons kunskaper bedöms mot uppsatta mål och därmed är prövningen ett sådant kommunalt stöd som den vuxne skulle behöva vara behörig till för att kunna genomgå den. Den nu föreslagna behörighetsbestämmelsen skulle således innebära att en sökande med betyget Godkänd i bagaget inte heller skulle kunna bli behörig för en prövning. Därför föreslår arbetsgruppen i 19 § att regeringen ges bemyndigande att

meddela undantag från behörighetsbestämmelserna när det gäller prövning, se vidare specialmotiveringen till 19 §.

Andra stycket anger att de som är yngre än 20 år kan vara behöriga om de har slutfört gymnasieskolan. Det som anges inom klammern är beroende av vad Gymnasiekommittén 2000 (U 2000:06) föreslår. Uttrycket "slutfört" innebär att den sökande skall ha avslutat utbildningen, i regel med slutbetyg från gymnasieskolan.

Behörighetsprövning görs vid beslut om mottagande, se 21 §.

19 § *Regeringen får föreskriva att också den som inte är bosatt i landet skall vara behörig att ta del av kommunalt stöd till vuxnas lärande.*

Regeringen får dessutom meddela undantag från behörighetsbestämmelserna när det gäller stöd i form av särskilt anordnad prövning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ytterligare behörighetsvillkor och om urval mellan behöriga sökande.

Första stycket är samma bemyndigande som i den nuvarande skollagen finns i 11 kap. 19 § andra stycket.

Andra stycket är ett nytt bemyndigande. För att en person skall kunna få sina kunskaper bedömda och få betyg på en kurs genom en prövning, utan att behöva uppfylla alla behörighetsvillkor som anges i 18 §, bör regeringen få meddela undantag från behörighetsbestämmelserna. Se vidare specialmotiveringen till 18 §. Rätten till prövning så som den anges i 4 kap. 15 § förordningen (1992:403) om kommunal vuxenutbildning (4 kap. 16 § i SFS 2002:1012) bör enligt arbetsgruppens mening finnas kvar.

Tredje stycket är samma bemyndigande som finns i 11 kap. 19 § tredje stycket.

Ansökan

20 § *En ansökan om att få ta del av kommunalt stöd till vuxnas lärande på gymnasial nivå eller påbyggnadsnivå skall ges in till sökandens hemkommun.*

Om ansökan avser stöd som en annan kommun eller landsting erbjuder, skall hemkommunen skyndsamt sända ansökan vidare till den huvudman som tillhandahåller stödet. Till ansökan skall hemkommunen foga ett yttrande av vilket det framgår om hemkommunen åtar sig att svara för kostnaderna för det stöd som tillhandahålls. Sådant yttrande behöver inte lämnas om det är onödigt med hänsyn till tidigare överenskommelse eller om regeringen har föreskrivit något annat.

Åtagande att svara för kostnaderna skall alltid lämnas om den sökande med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få stöd för sitt lärande hos en annan huvudman.

Bestämmelsen motsvarar 11 kap. 21 § skollagen. Sista meningen i den nu gällande paragrafen har tagits bort. Den hänvisar till en bestämmelse som reglerar ungdomars rätt till inackorderingsstöd. Eftersom frågan om inackorderingsstöd utreds av Studiehjälpsutredningen (U 2002:05) görs här inte något förslag i frågan. I övrigt föreslås endast språkliga justeringar i *första* och *andra styckena*.

När den bestämmelse som motsvarar förslaget i *tredje stycket* infördes tillkom den på initiativ av utbildningsutskottet (bet. 1990/91:UbU16 s.57). Enligt utskottets mening borde införas en skyldighet för hemkommunen att, på samma sätt som regeringen föreslagits gälla för utbildning inom de nationella programmen i olika gymnasieskolor, betala ersättning vid gymnasial vuxenutbildning och påbyggnadsutbildning för den som, med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att genomgå utbildning i en annan kommun. Utskottet ansåg att hemkommunen skulle göra prövningen av om särskilda skäl förelåg.

När det gäller gymnasieskolan är det emellertid inte hemkommunen, utan den mottagande kommunen som prövar

om den enskilde har särskilda skäl att få gå i kommunen. Vid överklagande av ett beslut om mottagande till Skolväsendets överklagandenämnd kan nämnden således göra en prövning av om den enskilde kan ha personliga skäl att få gå i en annan kommuns gymnasieutbildning. Denna överprövningsmöjlighet av om personliga skäl föreligger finns inte när det gäller gymnasial vuxenutbildning. Ett beslut av hemkommunen att inte svara för kostnaderna för utbildning i annan kommun ingår inte i mottagandebedömningen och är således inte överklagbart på annat sätt än genom laglighetsprövning enligt kommunallagen.

Arbetsgruppen anser att det är otillfredsställande att en sökande inte kan överklaga hemkommunens beslut att inte åta sig att svara för kostnaderna för stöd som den sökande kan få hos en annan huvudman. Mot denna bakgrund föreslår arbetsgruppen att hemkommunens prövning i detta avseende skall kunna överklagas av den sökande till Skolväsendets överklagandenämnd, se vidare avsnitt 3.5. Den beskrivning av "personliga skäl" som ligger till grund för nuvarande reglering bör därvid inte förändras.

Mottagande och interkommunal ersättning

21 § Den huvudman som tillhandahåller stöd till vuxnas lärande på gymnasial nivå och påbyggnadsnivå beslutar om en sökande skall tas emot för att få del av stödet.

En sökande skall tas emot av huvudmannen om den sökande är bosatt i kommunen och uppfyller de behörighetsvillkor som anges i 18 § eller som meddelats med stöd av 19 §.

En huvudman är skyldig att ta emot en behörig sökande från en annan kommun, om

- 1. hemkommunen har åtagit sig att svara för kostnaderna för det tillhandahållna stödet, eller*
- 2. det är fråga om en sådant stöd för vilken huvudmannen har rätt till ersättning enligt föreskrifter som utfärdats med stöd av 22 §.*

Första stycket motsvarar 11 kap. 22 § skollagen med undantag av att det inte pekats ut vilket organ hos huvudmannen som beslutar i frågan.

Andra stycket anger när en sökande skall tas emot för att få konkurrera om de utbildningsplatser som erbjuds. Jämför vidare specialmotiveringen till 16 § ovan. Beslut om mottagande kan överklagas av den sökande hos Skolväsendets överklagandenämnd. Däremot kan det urval som görs bland de behöriga sökande (som arbetsgruppen föreslår benämns beslut om antagning) inte överklagas. Se avsnitt 3.5.

Tredje stycket motsvarar 11 kap. 20 §. Ingen ändring i sak föreslås.

22 § *Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för en kommun att betala ersättning för stöd till vuxnas lärande på gymnasial nivå och påbyggnadsnivå till den huvudman som anordnar utbildningen.*

Bestämmelsen motsvarar 11 kap. 24 § skollagen. Hänvisningen till en bestämmelse om inackorderingstillägg har tagits bort med samma motivering som till 19 §.

3.2 14 kap. Vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särsvux)

Inledande bestämmelser

1 § Särsvux syftar till att ge vuxna som är utvecklingsstörda kunskaper och färdigheter motsvarande de som ungdomar kan få i grundskolan och i gymnasieskolan.

Bestämmelsen motsvarar 12 kap. 1 § skollagen (1985:1100). Begreppet obligatoriska särskolan har bytts till grundskolan i enlighet med Skollagskommitténs förslag. Vad gäller gymnasieskolan anges i den nu gällande bestämmelsen att sådan särsvux som motsvarar nationella och specialutformade program i gymnasieskolan får anordnas. I avvaktan på förslag om den framtida utformningen av gymnasieskolan anges här endast "gymnasieskolan".

I den nu gällande bestämmelsen anges att utbildningen måste anordnas i form av kurser. Arbetsgruppen anser inte att detta är nödvändigt att reglera i lag.

2 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller inte den som är intagen i kriminalvårdsanstalt.

Bestämmelsen har sin motsvarighet i den nuvarande 12 kap. 6 § sista stycket skollagen. Några förändringar i sak föreslås inte.

Huvudmannens ansvar

3 § Varje kommun skall erbjuda särsvux. De skall härvid sträva efter att erbjuda utbildning som svarar mot behov och efterfrågan.

Varje kommun skall informera om möjligheterna till särvtux samt verka för att vuxna utvecklingsstörda deltar i sådan utbildning.

Skyldighet för kommunen enligt första stycket kan fullgöras genom att ingå avtal med annan kommun eller landsting om att samverka kring särvtux (samverkansavtal).

Första stycket har sin motsvarighet i 12 kap. 3 och 4 §§. I förslaget betonas att varje kommun har en skyldighet att se till att särvtux på något sätt erbjuds dem som är berörda och att den utbildning som erbjuds så långt det är möjligt skall svara mot behov och efterfrågan. Andra stycket är nytt. Se specialmotiveringen till 13 kap. 12 § ovan. Av arbetsgruppens förslag till reglering i de gemensamma bestämmelserna i skollagen framgår att landsting bara ska kunna anordna det som i nuvarande reglering kallas gymnasial särvtux.

Behörighet

4 § Behörig att delta i särvtux är varje vuxen kommuninneväsnare med utvecklingsstörning från och med andra kalenderhalvåret det är hon eller han fyller 20 år om hon eller han

- 1. är bosatt i landet,*
- 2. saknar sådana kunskaper som utbildningen avser att ge,*
- 3. har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen, och*
- 4. i övrigt uppfyller föreskrivna villkor.*

Behörig är också den som är yngre än vad som anges i första stycket men har slutfört utbildning i gymnasieskolan.

Regeringen får föreskriva att också den som inte är bosatt i landet skall vara behörig att delta. Regeringen får också meddela föreskrifter om ytterligare behörighetsvillkor och om urval mellan behöriga sökande.

Arbetsgruppen har här försökt att göra ett förtydligande jämfört med den nuvarande 12 kap. 6 §. I punkterna 2 och 3 har även tagits in sådana behörighetsbestämmelser som idag beslutats av regeringen och återges i 3 kap. 3 § förordningen

(1992:736) om vuxenutbildning för utvecklingsstörda. Arbetsgruppen har ansett det angeläget att ta med dessa behörighetsvillkor i skollagen eftersom de är principiellt viktiga. Jämför vidare specialmotiveringen till 13 kap. 18 § ovan.

Ansökan

5 § *En ansökan om att få delta i särsvux skall ges in i sökandens hemkommun.*

Om ansökan avser utbildning som en annan huvudman anordnar skall hemkommunen skyndsamt sända ansökan vidare till den anordnande huvudmannen. Till ansökan skall hemkommunen foga ett yttrande av vilket det framgår om hemkommunen åtar sig att svara för kostnaderna för den utbildning som tillhandahålls av den anordnande huvudmannen. Sådant yttrande behöver inte lämnas om det på grund av tidigare överenskommelse är onödigt.

Paragrafen har sin motsvarighet i 12 kap. 11 § skollagen. Endast språkliga förändringar har gjorts.

Mottagande

6 § *Den huvudman som anordnar utbildning i särsvux beslutar om en sökande skall tas emot till huvudmannens särsvux.*

En sökande skall tas emot av huvudmannen om den sökande är bosatt i kommunen och uppfyller de behörighetsvillkor som anges i eller meddelats med stöd av 4 §.

En kommun eller ett landsting är skyldig att till sin särsvux ta emot en sökande som kommer från en annan kommun, om hemkommunen har åtagit sig att svara för kostnaderna för den sökta utbildningen.

Första stycket anger vilken huvudman som beslutar om mottagande.

Andra stycket anger när en sökande skall tas emot för att få konkurrera om de utbildningsplatser som erbjuds. Beslut om mottagande kan överklagas av den sökande hos Skolväsendets överklagandenämnd. Däremot kan det urval som görs bland de behöriga sökande (som arbetsgruppen föreslår benämns beslut om antagning) inte överklagas. Se avsnitt 3.5.

Tredje stycket motsvarar den reglering som återfinns i 12 kap. 7 § skollagen.

Avgifter

7 § *Utbildning inom särvox skall vara avgiftsfri för deltagarna.*

Huvudmannen får bestämma att läroböcker, skrivmateriel, verktyg, skyddskläder och andra därmed jämförliga hjälpmedel som varje deltagare har för eget bruk och behåller som sin egendom skall anskaffas av deltagarna själv på egen bekostnad eller erbjudas mot avgifter som högst motsvarar huvudmannens anskaffningskostnader. I övrigt skall hjälpmedel som används i särvox tillhandahållas utan kostnad för deltagarna, om inte något annat följer av föreskrifter som meddelas av regeringen.

Motsvarande bestämmelse i den nu gällande skollagen finns i 12 kap. 8 §. Någon ändring i sak föreslås inte.

Rätt att fullfölja utbildningen

8 § *En deltagare i särvox har rätt att fullfölja den utbildning som huvudmannen vid antagningen har åtagit sig att svara för.*

Huvudmannen får dock avbryta sitt åtagande gentemot en deltagare om deltagaren saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller annars inte gör tillfredsställande framsteg. Ytterligare möjligheter för huvudmannen att avbryta sitt åtagande gentemot deltagaren anges i 9 §.

Den för vilken särvox har avbrutits enligt andra stycket får på nytt beredas sådan utbildning, om särskilda skäl talar för det.

Paragrafen motsvarar 12 kap. 12 § i den nuvarande skollagen. Där uttrycks en rätt för eleven att fullfölja en kurs som påbörjats. I arbetsgruppens förslag anges i stället att deltagaren har rätt att fullfölja den utbildning som huvudmannen vid antagningen har åtagit sig att svara för. Den föreslagna lydelsen ger en person som erbjudits ett "kurspaket" inom särvtux rätt att fullfölja hela utbildningen och inte bara de enstaka kurser som ingår i utbildningen. Jämför vidare specialmotiveringen till 13 kap. 5 §.

I övrigt görs inte några förändringar i sak. Angående möjlighet att överklaga en huvudmans beslut att avbryta utbildningen, se avsnitt 3.5.

9 § *Vad som sägs i 13 kap. 6-10 §§ om avstängning av deltagare i kommunalt stöd till vuxnas lärande skall också gälla deltagare i utbildning vid särvtux.*

Jämför specialmotiveringen till nämnda paragrafer. Rätt att överklaga en avstängning anges i avsnitt 3.5.

3.3 15 kap. Utbildning i svenska för invandrare (sfi)

Inledande bestämmelse

1 § *Sfi syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket och om det svenska samhället.*

Bestämmelsen motsvarar första stycket i 13 kap. 1 § skollagen (1985:1100). Andra stycket i nämnd paragraf anger att utbildningen anordnas som kurser. Arbetsgruppen anser inte att detta är nödvändigt att reglera i lag.

Huvudmannens ansvar

2 § *Varje kommun är skyldig att se till att sfi erbjuds de personer som anges i 6 §.*

Utbildningen skall tillhandahållas så snart som möjligt efter det att rätt till sfi inträtt. Om inte särskilda skäl finns, skall utbildningen kunna påbörjas inom tre månader.

Bestämmelsen är med viss språklig justering densamma som i 13 kap. 3 § skollagen och preciserar varje kommuns skyldighet att se till att sfi erbjuds till berörda personer.

3 § *Varje kommun skall aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt till sfi och för att motivera dem att delta i utbildningen.*

Bestämmelsen är densamma som i den nu gällande 13 kap. 4 §.

4 § *Kommunen skall samråda med den berörda arbetsgivaren om en arbetstagares deltagande i utbildningen och om utbildningens*

förläggning. Samråd skall också ske med den lokala arbetstagarorganisationen i förhållande till vilken arbetsgivaren är bunden av kollektivavtal.

Bestämmelsen motsvarar med viss språklig justering 13 kap. 5 § skollagen (1985:1100). Förmodligen är denna bestämmelse inte nödvändig i förhållande till det rådande dagsläget, men eftersom regelverket kring sfi är föremål för utredning (SFI-utredningen) framför arbetsgruppen inte något förslag att ta bort bestämmelsen.

5 § Skyldighet för kommunen enligt 2, 3 och 4 §§ kan fullgöras genom att ingå avtal med annan kommun om att samverka kring hela eller delar av sfi (samverkansavtal).

Vad som sägs i detta kapitel om kommun skall i de fall samverkansavtal har slutits gälla i samverkansområdet.

Bestämmelsen är ny. För specialmotivering se 13 kap. 12 §§ ovan. I sfi gäller att landsting inte kan vara huvudman för utbildningen.

Andra stycket anger att det i t.ex. 6 § är i samverkansområdet som personen skall vara bosatt för att ha rätt att delta i samverkansområdets sfi.

Rätt att delta

6 § En person har, från och med andra kalenderhalvåret det år hon eller han fyller 16 år, rätt att delta i en kommuns sfi, om hon eller han

1. är bosatt i kommunen och saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge, eller
2. är finländsk medborgare och stadigvarande arbetar i kommunen, men är bosatt i Finland nära gränsen till Sverige, och saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge.

Undantag från vad som gäller enligt första stycket meddelas i 7 §.

Regeringen får föreskriva att också annan som inte är bosatt i landet, utöver vad som gäller enligt första stycket 2, skall ha rätt att delta i sfi.

Paragrafen motsvarar den nu gällande 13 kap. 6 §. Endast språkliga justeringar har gjorts och någon ändring i sak är inte avsedd.

7 § Den som har sådana kunskaper i det danska eller norska språket att grundläggande utbildning i svenska språket inte kan anses nödvändig, har inte rätt att delta i sfi.

Paragrafens innebörd är densamma som i nu gällande 13 kap. 7 §.

Mottagande

8 § Den kommun som anordnar utbildningen beslutar om mottagande till sfi. En sökande skall tas emot av kommunen om den sökande uppfyller de villkor som anges i 6 §.

Då samverkansavtal finns innebär bestämmelsen att det är den kommun som tillhandahåller sfi som beslutar om mottagande. Beslut om mottagande är överklagbart, se avsnitt 3.5.

Avgifter

9 § Utbildningen i sfi skall vara avgiftsfri för deltagarna. Det får dock förekomma enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för deltagarna.

Deltagarna skall utan kostnad ha tillgång till böcker och andra hjälpmedel som behövs för en tidsenlig utbildning. Huvudmannen får dock besluta att deltagarna skall hålla sig med enstaka hjälpmedel.

Paragrafen motsvarar 13 kap. 8 § i den nuvarande skollagen. Strukturen på bestämmelsen har anpassats till Skollagskommitténs förslag till lydelse för avgiftsfrågan i grundskolekapitlet.

Rätt att fullfölja utbildning

10 § *En deltagare i sfi har rätt att fullfölja den utbildning som kommunen vid antagningen har åtagit sig att svara för.*

Kommunen får dock avbryta sitt åtagande gentemot en deltagare om deltagaren saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller annars inte gör tillfredsställande framsteg.

Den för vilken sfi har avbrutits enligt andra stycket eller som frivilligt har avbrutit utbildningen skall på nytt beredas sådan utbildning, om särskilda skäl talar för det.

Paragrafen motsvarar 13 kap. 11 §. Avbrytande av utbildningen enligt andra stycket är överklagbart, se avsnitt 3.5. Jämför även specialmotiveringen till 13 kap. 5 § ovan.

3.4 Till 2 kap. Skolväsendets organisation

Arbetsgruppen föreslår att huvudmannaskapet för de tre vuxenutbildningsformerna regleras i 2 kap. 2 § enligt Skollagskommitténs förslag.

2 § ----

Landsting får vara huvudman för kommunalt stöd till vuxnas lärande inom områdena naturbruk och omvårdnad på gymnasial nivå. Efter överenskommelse med en kommun får landsting vara huvudman för kommunalt stöd till vuxnas lärande även inom andra områden på gymnasial nivå och påbyggnadsnivå samt för särsvux motsvarande gymnasiesärskolan.

I den nuvarande skollagen regleras huvudmanfrågan i 1 kap. 10 §, 11 kap. 17 § samt 12 kap. 3 §. Arbetsgruppen har inte funnit anledning att ändra på de möjligheter som finns för landsting enligt nuvarande reglering att erbjuda och anordna vuxenutbildning.

3.5 Till 20 kap. Överklagande

Arbetsgruppen förslår att vuxnas möjligheter att överklaga beslut inom kommunernas vuxenutbildning regleras i 20 kap. enligt Skollagskommitténs förslag.

2 § *Ett beslut av kommunen får överklagas till allmän förvaltningsdomstol om kommunen meddelat beslut i fråga om*

7. avstängning av deltagare från stöd till vuxnas lärande enligt 13 kap. 6 och 7 §§, och

8. avstängning av deltagare från särsvux enligt 14 kap. 9 §.

Vad som sägs i denna bestämmelse om kommun gäller även landsting då landsting som huvudman för utbildningen har fattat beslutet.

I första stycket föreslås ett tillägg med två punkter till Skollagskommitténs 2 § i överklagandekapitlet. Nu gällande möjligheter att överklaga avstängning, förvisning och skiljande från utbildningen enligt förordningen om kommunal vuxenutbildning och förordningen om vuxenutbildning för utvecklingsstörda behålls. Se även specialmotiveringarna till de aktuella paragraferna.

Andra stycket är en konsekvens av att landsting föreslås kunna vara huvudman för kommunalt stöd till vuxnas lärande och särsvux.

5 § *Ett beslut av rektor får överklagas till allmän förvaltningsdomstol om rektor meddelat beslut i fråga om*

tillfällig avstängning av deltagare från stöd till vuxnas lärande enligt 13 kap. 9 § samt från särsvux enligt 14 kap. 9 §.

Förslaget är ett tillägg till Skollagskommitténs 20 kap. 5 §. Bestämmelsen motsvarar den nu gällande möjligheten att överklaga rektors beslut om interimistisk avstängning enligt förordningen om kommunal vuxenutbildning och förordningen om vuxenutbildning för utvecklingsstörda.

7 § Ett beslut av kommunen får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd om kommunen fattat beslut i fråga om

8. mottagande av en sökande till kommunalt stöd till vuxnas lärande enligt 13 kap. 16 och 21 §§,

9. mottagande av en sökande till särsvux enligt 14 kap. 6 §,

10. mottagande av en sökande till sfi enligt 15 kap. 8 §,

11. att inte åta sig att svara för kostnaderna för stöd till lärande som en vuxen kommuninnevärdare sökt i en annan kommun enligt 13 kap. 20 §,

12. avbrytande av kommunalt stöd till en vuxens lärande och beslut om att inte på nytt bereda en vuxen stöd till lärande i enligt 13 kap. 5 §,

13. avbrytande av en deltagares utbildning i särsvux och beslut om att inte på nytt bereda en vuxen utbildning i särsvux enligt 14 kap. 8 §, och

14. avbrytande av en deltagares utbildning i sfi och beslut om att inte på nytt bereda en vuxen utbildning i sfi enligt 15 kap. 10 §.

Beslut som avses i 8-11 får överklagas endast av den sökande. Beslut som avses i 12-14 får överklagas endast av deltagaren.

Vad som sägs i denna bestämmelse om kommun gäller även landsting då landsting som huvudman för utbildningen har fattat beslutet.

Förslaget är ett tillägg till 7 § i Skollagskommitténs överklagandekapitel. Inga förändringar kring överklagande av mottagande och avbrytande av utbildning föreslås jämfört med vad som gäller enligt nuvarande bestämmelser.

I *punkten 11* föreslås en ny överklagandemöjlighet. Syftet är att säkerställa en sökandes rättssäkerhet vid hemkommunens

prövning av om den sökande har särskilda skäl med hänsyn till personliga förhållanden att få stöd till sitt lärande i en annan kommun. Se vidare specialmotiveringen till 13 kap. 20 § ovan.

Andra stycket anger vem som får överklaga besluten.

Tredje stycket är en konsekvens av att landsting föreslås kunna vara huvudman i vissa fall.

x § *Ett beslut om antagning till kommunalt stöd till vuxnas lärande och till särvox får inte överklagas.*

Bestämmelsen är en motsvarighet till 11 kap. 23 § andra stycket och 12 kap. 14 § andra stycket i den nu gällande skollagen. Som nämnts tidigare föreslår arbetsgruppen att begreppet intagning ändras till antagning. Se även specialmotiveringarna till 13 kap. 5 och 20 §§.

Bilaga Lagförslag

13 kap. Kommunalt stöd till vuxnas lärande

Inledande bestämmelser

1§ Kommunerna skall stödja vuxnas lärande. Vuxna skall härvid ges möjlighet att utvidga sina kunskaper och utveckla sin kompetens i syfte att främja personlig utveckling, demokrati, jämställdhet, ekonomisk tillväxt och sysselsättning samt en rättvis fördelning. Kommunens stöd kan ha form av undervisning, handledning, vägledning, bedömning av måluppfyllelse och kunskaper samt tillhandahållande av lärmiljöer.

Stödet skall utformas med utgångspunkt i den enskildes behov och förutsättningar. Det skall i första hand riktas till dem med lägst utbildningsnivå.

Det kommunala stödet kan tillhandahållas på grundläggande nivå, gymnasial nivå eller påbyggnadsnivå.

2 § Stöd till vuxnas lärande på grundläggande nivå syftar till att ge vuxna sådana kunskaper och färdigheter som de behöver för att delta i samhälls- och arbetsliv. Stödet skall också syfta till att möjliggöra fortsatta studier.

Stöd till vuxnas lärande på gymnasial nivå syftar till att ge vuxna kunskaper och färdigheter på en nivå som motsvarar den som utbildningen i gymnasieskolan skall ge.

Stöd till vuxnas lärande på påbyggnadsnivå syftar till att ge vuxna kunskaper och färdigheter som leder till en ny nivå inom deras yrke eller till ett nytt yrke.

3 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller inte för vuxna som behöver stöd för lärande motsvarande utbildningen i grundskolan eller gymnasieskolan. Beträffande sådana vuxna personer gäller i stället lagens bestämmelser om vuxenutbildning för utvecklingsstörda.

Bestämmelserna i detta kapitel gäller inte heller den som är intagen i kriminalvårdsanstalt.

4 § Stöd till vuxnas lärande skall vara avgiftsfritt för dem som tar del av stödet, om inte annat följer av [prövningsavgift].

Huvudmannen får bestämma att läroböcker, skrivmateriel, verktyg, skyddskläder och andra därmed jämförliga hjälpmedel som varje deltagare har för eget bruk och behåller som sin egendom skall anskaffas av deltagarna själva på egen bekostnad eller erbjudas mot avgifter som högst motsvarar huvudmannens anskaffningskostnader. I övrigt skall hjälpmedel som används i stöd till vuxnas lärande tillhandahållas utan kostnad för deltagarna, om inte något annat följer av föreskrifter som meddelas av regeringen.

Rätt att bibehålla stöd

5 § En deltagare som av en huvudman får stöd till sitt lärande har rätt att få ta del av hela det stöd som huvudmannen vid antagningen åtagit sig gentemot den enskilde.

Huvudmannen får dock avbryta sitt stöd till en deltagare som saknar förutsättningar att tillgodogöra sig stödet eller annars inte gör tillfredsställande framsteg. Ytterligare möjligheter att avbryta stödet anges i 6 och 7 §§.

Den för vilken stöd på grundläggande nivå har avbrutits enligt andra stycket skall på nytt få huvudmannens stöd för sitt lärande, om särskilda skäl talar för detta. Den för vilken stöd på gymnasial nivå eller påbyggnadsnivå har avbrutits enligt andra stycket kan på nytt få huvudmannens stöd för sitt lärande, om särskilda skäl talar för detta.

6 § Huvudmannen får besluta att avbryta sitt stöd till en deltagare under högst ett år (avstängning) om

1. deltagaren med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid bedömning av deltagarens måluppfyllelse och kunskaper,
2. deltagaren stör eller hindrar huvudmannens verksamhet,
3. deltagaren utsätter någon annan deltagare eller av verksamheten berörd person för kränkande behandling, eller
4. deltagarens uppförande på annat sätt kan antas inverka skadligt på andra deltagare eller av verksamheten berörda personer.

I fall som avses i första stycket har deltagaren rätt att efter det att avstängningen upphört åter få huvudmannens stöd för sitt lärande om inte särskilda skäl talar däremot.

7 § Huvudmannen får även besluta att avstänga en deltagare om denne visat sig uppenbart olämplig i praktisk tjänstgöring vid en arbetsplats. I sådana fall får deltagaren avstängas för längre tid än ett år.

8 § Ett beslut om avstängning enligt 6 eller 7 §§ får begränsas till att gälla visst stöd till lärande eller stöd till viss inriktning av lärandet.

9 § Om det bedöms nödvändigt med hänsyn till andra människors säkerhet får rektor, i avvaktan på att annars behörig instans hos huvudmannen skall avgöra ett ärende om avstängning, besluta att med omedelbar verkan avstänga en deltagare tillfälligt.

Ett beslut om tillfällig avstängning gäller till dess ärendet prövats av ansvarig instans hos huvudmannen, dock längst under två veckor.

10 § Huvudmannen skall se till att det i ett ärende om avstängning finns en utredning som allsidigt klarlägger de omständigheter som är av betydelse för ärendets bedömning. Utredningen skall inledas omgående och genomföras så skyndsamt som möjligt. Deltagaren skall ges tillfälle att yttra sig muntligen i ärendet. Var och en som antas kunna lämna upplysningar av betydelse skall höras under utredningen.

Huvudmannen får förordna att ett beslut om avstängning skall gälla med omedelbar verkan.

Stöd till vuxnas lärande på grundläggande nivå

Huvudmannens ansvar

11 § Varje kommun ansvarar för att de kommuninnevånare som enligt 13 § har rätt till stöd för sitt lärande och önskar det, får det.

Varje kommun skall aktivt verka för att nå de vuxna i kommunen som har rätt till stöd på grundläggande nivå och för att motivera dem att ta del av stödet.

12 § Skyldighet för kommunen enligt 10 § kan fullgöras genom att ingå avtal med annan kommun om att samverka kring tillhandahållandet av stöd till vuxnas lärande på grundläggande nivå (samverkansavtal).

Rätt att delta

13 § Varje kommuninnevanare har rätt till stöd för sitt lärande på grundläggande nivå från och med andra kalenderhalvåret det år hon eller han fyller 20 år, om hon eller han saknar sådana kunskaper och färdigheter som normalt uppnås i grundskolan och är bosatt i landet.

Regeringen får föreskriva att också den som inte är bosatt i landet skall ha rätt att få sådant stöd.

Den som enligt denna bestämmelse har rätt till stöd för sitt lärande har rätt att få stödet i en annan kommun om stödet tillhandahålls där.

Tillhandahållande av stöd på annat språk än svenska

14 § Om den som får del av stöd till vuxnas lärande på grundläggande nivå har bristfälliga kunskaper i svenska språket, får kommunens stöd tillhandahållas på deltagarens eget språk. Stödet skall då kompletteras med träning i svenska språket.

Anmälan

15 § Den som önskar få del av stöd till vuxnas lärande på grundläggande nivå skall anmäla detta till sin hemkommun. Om anmälan avser stöd som en annan huvudman tillhandahåller, skall hemkommunen omedelbart sända anmälan vidare till den huvudmannen.

Mottagande och interkommunal ersättning

16 § Den huvudman som tillhandahåller stöd till vuxnas lärande på grundläggande nivå beslutar om en sökande skall tas emot av huvudmannen för att få del av stödet. En sökande skall tas emot

av huvudmannen om den sökande uppfyller de villkor som anges i 13 §.

En kommun som har tagit emot en deltagare som kommer från en annan kommun har rätt till ersättning för sina kostnader för det tillhandahållna stödet från deltagarens hemkommun.

Stöd till vuxnas lärande på gymnasial nivå och påbyggnadsnivå

Huvudmannens ansvar

17 § Varje kommun skall erbjuda stöd till vuxnas lärande på gymnasial nivå och påbyggnadsnivå. Kommunen skall härvid sträva efter att erbjuda stöd som svarar mot behov och efterfrågan. Varje kommun skall informera om möjligheterna till att få stöd på dessa nivåer samt verka för att vuxna tar del av den.

Skyldighet för kommunen enligt första stycket kan fullgöras genom att ingå avtal med annan kommun eller med landsting om att samverka kring tillhandahållandet av stöd till vuxnas lärande på gymnasial nivå eller påbyggnadsnivå (samverkansavtal).

Behörighet

18 § Behörig att ta del av kommunalt stöd till vuxnas lärande på gymnasial nivå och påbyggnadsnivå är varje kommuninnevärdare från och med andra kalenderhalvåret det år hon eller han fyller 20 år om hon eller han

1. är bosatt i landet,
2. saknar sådana kunskaper som stödet avser att ge,
3. har förutsättningar att tillgodogöra sig stödet, och
4. i övrigt uppfyller föreskrivna villkor.

Behörig är också den som är yngre än vad som anges i första stycket men har slutfört utbildning [på nationellt program eller

likvärdig utbildning i gymnasieskolan] och uppfyller övriga behörighetsvillkor.

19 § Regeringen får föreskriva att också den som inte är bosatt i landet skall vara behörig att ta del av kommunalt stöd till vuxnas lärande.

Regeringen får dessutom meddela undantag från behörighetsbestämmelserna när det gäller stöd i form av särskilt anordnad prövning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ytterligare behörighetsvillkor och om urval mellan behöriga sökande.

Ansökan

20 § En ansökan om att få ta del av kommunalt stöd till vuxnas lärande på gymnasial nivå eller påbyggnadsnivå skall ges in till sökandens hemkommun.

Om ansökan avser stöd som en annan kommun eller landsting erbjuder, skall hemkommunen skyndsamt sända ansökan vidare till den huvudman som tillhandahåller stödet. Till ansökan skall hemkommunen foga ett yttrande av vilket det framgår om hemkommunen åtar sig att svara för kostnaderna för det stöd som tillhandahålls. Sådant yttrande behöver inte lämnas om det är onödigt med hänsyn till tidigare överenskommelse eller om regeringen har föreskrivit något annat.

Åtagande att svara för kostnaderna skall alltid lämnas om den sökande med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få stöd för sitt lärande hos en annan huvudman.

Mottagande och interkommunal ersättning

21 § Den huvudman som tillhandahåller stöd till vuxnas lärande på gymnasial nivå och påbyggnadsnivå beslutar om en sökande skall tas emot för att få del av stödet.

En sökande skall tas emot av huvudmannen om den sökande är bosatt i kommunen och uppfyller de behörighetsvillkor som anges i 18 § eller som meddelats med stöd av 19 §.

En huvudman är skyldig att ta emot en behörig sökande från en annan kommun, om

1. hemkommunen har åtagit sig att svara för kostnaderna för det tillhandahållna stödet, eller
2. det är fråga om en sådant stöd för vilken huvudmannen har rätt till ersättning enligt föreskrifter som utfärdats med stöd av 22 §.

22 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för en kommun att betala ersättning för stöd till vuxnas lärande på gymnasial nivå och påbyggnadsnivå till den huvudman som anordnar utbildningen.

14 kap. Vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvox)

Inledande bestämmelser

1 § Särvox syftar till att ge vuxna som är utvecklingsstörda kunskaper och färdigheter motsvarande de som ungdomar kan få i grundsärskolan och i gymnasiesärskolan.

2 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller inte den som är intagen i kriminalvårdsanstalt.

Huvudmannens ansvar

3 § Varje kommun skall erbjuda särvox. De skall härvid sträva efter att erbjuda utbildning som svarar mot behov och efterfrågan.

Varje kommun skall informera om möjligheterna till särvox samt verka för att vuxna utvecklingsstörda deltar i sådan utbildning.

Skyldighet för kommunen enligt första stycket kan fullgöras genom att ingå avtal med annan kommun eller landsting om att samverka kring särvox (samverkansavtal).

Behörighet

4 § Behörig att delta i särvox är varje vuxen kommuninnevanare med utvecklingsstörning från och med andra kalenderhalvåret det år hon eller han fyller 20 år om hon eller han

1. är bosatt i landet,
2. saknar sådana kunskaper som utbildningen avser att ge,
3. har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen, och
4. i övrigt uppfyller föreskrivna villkor.

Behörig är också den som är yngre än vad som anges i första stycket men har slutfört utbildning i gymnasiesärskolan.

Regeringen får föreskriva att också den som inte är bosatt i landet skall vara behörig att delta. Regeringen får också meddela föreskrifter om ytterligare behörighetsvillkor och om urval mellan behöriga sökande.

Ansökan

5 § En ansökan om att få delta i särvox skall ges in i sökandens hemkommun.

Om ansökan avser utbildning som en annan huvudman anordnar skall hemkommunen skyndsamt sända ansökan vidare till den anordnande huvudmannen. Till ansökan skall hemkommunen foga ett yttrande av vilket det framgår om hemkommunen åtar sig att svara för kostnaderna för den utbildning som tillhandahålls av den anordnande huvudmannen. Sådant yttrande behöver inte lämnas om det på grund av tidigare överenskommelse är onödigt.

Mottagande

6 § Den huvudman som anordnar utbildning i särvox beslutar om en sökande skall tas emot till huvudmannens särvox.

En sökande skall tas emot av huvudmannen om den sökande är bosatt i kommunen och uppfyller de behörighetsvillkor som anges i eller meddelats med stöd av 4 §.

En kommun eller ett landsting är skyldig att till sin särvox ta emot en sökande som kommer från en annan kommun, om hemkommunen har åtagit sig att svara för kostnaderna för den sökta utbildningen.

Avgifter

7 § Utbildning inom särvox skall vara avgiftsfri för deltagarna.

Huvudmannen får bestämma att läroböcker, skrivmateriel, verktyg, skyddskläder och andra därmed jämförliga hjälpmedel som varje deltagare har för eget bruk och behåller som sin egendom skall anskaffas av deltagarna själv på egen bekostnad eller erbjudas mot avgifter som högst motsvarar huvudmannens anskaffningskostnader. I övrigt skall hjälpmedel som används i särvox tillhandahållas utan kostnad för deltagarna, om inte något annat följer av föreskrifter som meddelas av regeringen.

Rätt att fullfölja utbildningen

8 § En deltagare i särvox har rätt att fullfölja den utbildning som huvudmannen vid antagningen har åtagit sig att svara för.

Huvudmannen får dock avbryta sitt åtagande gentemot en deltagare om deltagaren saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller annars inte gör tillfredsställande framsteg. Ytterligare möjligheter för huvudmannen att avbryta sitt åtagande gentemot deltagaren anges i 9 §.

Den för vilken särvox har avbrutits enligt andra stycket får på nytt beredas sådan utbildning, om särskilda skäl talar för det.

9 § Vad som sägs i 13 kap. 6-10 §§ om avstängning av deltagare i kommunalt stöd till vuxnas lärande skall också gälla deltagare i utbildning vid särvox.

15 kap. Utbildning i svenska för invandrare (sfi)

Inledande bestämmelse

1 § Sfi syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket och om det svenska samhället.

Huvudmannens ansvar

2 § Varje kommun är skyldig att se till att sfi erbjuds de personer som anges i 6 §.

Utbildningen skall tillhandahållas så snart som möjligt efter det att rätt till sfi inträtt. Om inte särskilda skäl finns, skall utbildningen kunna påbörjas inom tre månader.

3 § Varje kommun skall aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt till sfi och för att motivera dem att delta i utbildningen.

4 § Kommunen skall samråda med den berörda arbetsgivaren om en arbetstagares deltagande i utbildningen och om utbildningens förläggning. Samråd skall också ske med den lokala arbetstagarorganisationen i förhållande till vilken arbetsgivaren är bunden av kollektivavtal.

5 § Skyldighet för kommunen enligt 2, 3 och 4 §§ kan fullgöras genom att ingå avtal med annan kommun om att samverka kring hela eller delar av sfi (samverkansavtal).

Vad som sägs i detta kapitel om kommun skall i de fall samverkansavtal har slutits gälla i samverkansområdet.

Rätt att delta

6 § En person har, från och med andra kalenderhalvåret det år hon eller han fyller 16 år, rätt att delta i en kommuns sfi, om hon eller han

1. är bosatt i kommunen och saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge, eller

2. är finländsk medborgare och stadigvarande arbetar i kommunen, men är bosatt i Finland nära gränsen till Sverige, och saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge.

Undantag från vad som gäller enligt första stycket meddelas i 7 §.

Regeringen får föreskriva att också annan som inte är bosatt i landet, utöver vad som gäller enligt första stycket 2, skall ha rätt att delta i sfi.

7 § Den som har sådana kunskaper i det danska eller norska språket att grundläggande utbildning i svenska språket inte kan anses nödvändig, har inte rätt att delta i sfi.

Mottagande

8 § Den kommun som anordnar utbildningen beslutar om mottagande till sfi. En sökande skall tas emot av kommunen om den sökande uppfyller de villkor som anges i 6 §.

Avgifter

9 § Utbildningen i sfi skall vara avgiftsfri för deltagarna. Det får dock förekomma enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för deltagarna.

Deltagarna skall utan kostnad ha tillgång till böcker och andra hjälpmedel som behövs för en tidsenlig utbildning.

Huvudmannen får dock besluta att deltagarna skall hålla sig med enstaka hjälpmedel.

Rätt att fullfölja utbildning

10 § En deltagare i sfi har rätt att fullfölja den utbildning som kommunen vid antagningen har åtagit sig att svara för.

Kommunen får dock avbryta sitt åtagande gentemot en deltagare om deltagaren saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller annars inte gör tillfredsställande framsteg.

Den för vilken sfi har avbrutits enligt andra stycket eller som frivilligt har avbrutit utbildningen skall på nytt beredas sådan utbildning, om särskilda skäl talar för det.

Till 2 kap. Skolväsendets organisation

Landsting

2 § ----

Landsting får vara huvudman för kommunalt stöd till vuxnas lärande inom områdena naturbruk och omvårdnad på gymnasial nivå. Efter överenskommelse med en kommun får landsting vara huvudman för kommunalt stöd till vuxnas lärande även inom andra områden på gymnasial nivå och påbyggnadsnivå samt för sårsvux motsvarande gymnasiesärskolan.

Till 20 kap. Överklagande

2 § Ett beslut av kommunen får överklagas till allmän förvaltningsdomstol om kommunen meddelat beslut i fråga om

7. avstängning av deltagare från stöd till vuxnas lärande enligt 13 kap. 6 och 7 §§, och

8. avstängning av deltagare från särvox enligt 14 kap. 9 §.

Vad som sägs i denna bestämmelse om kommun gäller även landsting då landsting som huvudman för utbildningen har fattat beslutet.

5 § Ett beslut av rektor får överklagas till allmän förvaltningsdomstol om rektor meddelat beslut i fråga om

tillfällig avstängning av deltagare från stöd till vuxnas lärande enligt 13. kap. 9 § samt från särvox enligt 14 kap. 9 §.

7 § Ett beslut av kommunen får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd om kommunen fattat beslut i fråga om

8. mottagande av en sökande till kommunalt stöd till vuxnas lärande enligt 13 kap. 16 och 21 §§,

9. mottagande av en sökande till särvox enligt 14 kap. 6 §,

10. mottagande av en sökande till sfi enligt 15 kap. 8 §,

11. att inte åta sig att svara för kostnaderna för stöd till lärande som en vuxen kommuninnevånare sökt i en annan kommun enligt 13 kap. 20 §,

12. avbrytande av kommunalt stöd till en vuxens lärande och beslut om att inte på nytt bereda en vuxen stöd till lärande i enligt 13 kap. 5 §,

13. avbrytande av en deltagares utbildning i särvox och beslut om att inte på nytt bereda en vuxen utbildning i särvox enligt 14 kap. 8 §, och

14. avbrytande av en deltagares utbildning i sfi och beslut om att inte på nytt bereda en vuxen utbildning i sfi enligt 15 kap. 10 §.

Beslut som avses i 8-11 får överklagas endast av den sökande. Beslut som avses i 12-14 får överklagas endast av deltagaren.

Vad som sägs i denna bestämmelse om kommun gäller även landsting då landsting som huvudman för utbildningen har fattat beslutet.

x § Ett beslut om antagning till kommunalt stöd till vuxnas lärande och till sÄrvux får inte överklagas.

Bilaga Uppdraget

Arbetsgrupp för översyn av lagregleringen av det offentliga skolväsendet för vuxna (U2002/4149/V)

Sammanfattning

Arbetsgruppen skall i samarbete med Skollagskommittén och parallellt med kommitténs arbete föreslå ändringar i lagregleringen av det offentliga skolväsendet för vuxna. Analysen och arbetet skall utgå från intentionerna i propositionen Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen (prop. 2000/01:72) samt utifrån riksdagens beslut den 18 maj (rskr. 2000/01:229) om nationellt mål och nationella strategier för vuxenutbildningens utveckling. Arbetet skall företrädesvis omfatta de kapitel i skollagen som reglerar de olika skolformerna inom det offentliga skolväsendet för vuxna. Vidare skall arbetet under första halvåret 2002 ske i nära samverkan med det förordningsarbete som äger rum avseende vuxenutbildningen.

Uppdraget skall i form av en departementsskrivelse redovisas senast den 16 december 2002.

Remissbehandling skall därefter ske parallellt med remissbehandlingen av Skollagskommitténs och Gymnasiekommitténs förslag. Förslagen från arbetsgruppen

avses att vara ett av underlagen för regeringens förslag till riksdagen.

Bakgrund

I samband med regeringens särskilda satsning på utbildning av vuxna på gymnasial nivå fr.o.m. den 1 juli 1997, kunskapslyftet, inleddes ett omfattande reformerings- och förnyelsearbete av kommunernas vuxenutbildning.

I prop. Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen (prop. 2000/01:72) och som ligger till grund för riksdagens beslut den 18 maj 2001 (rskr. 2000/01:229) uttalar regeringen: "I avvaktan på ställningstagande till kommitténs förslag bör en särskild vuxenutbildningslag inte aktualiseras utan frågan får prövas i det sammanhanget. Den nuvarande regleringen av kunskapslyftet avses som tidigare nämnts gälla till utgången av år 2002. Ett nytt regelverk för bl.a. kommunal vuxenutbildning bör träda i kraft 1 januari 2003. Regeringens utgångspunkt är att för den del av vuxnas lärande som har kommunen som huvudman bör finnas en reglering som ger kommunerna stort utrymme. Det är på det lokala planet detaljerna skall utformas. För att systemet skall vara så flexibelt som möjligt." Regeringen säger vidare: "Det framtida systemet för vuxnas lärande måste karaktäriseras av nya former och möjligheter för lärande, där individens behov och efterfrågan, i större utsträckning än i dag är styrande. Regeringen avser att utarbeta en helt ny förordning om kommunernas utbildning för vuxna, som skall ersätta den nuvarande förordningen (1992 : 403) om kommunal vuxenutbildning och förordningen (1998 : 276) om statligt stöd till särskilda satsningar på utbildning för vuxna. Förordningen skall möjliggöra och stödja en utveckling enligt de riktlinjer som redovisats i kapitlen 5 – 7."

Riksdagens beslut innefattade även mål och strategi för utveckling av vuxnas lärande. Detta beslut berör hela det offentliga skolväsendet för vuxna. Förnyelsen av kommunernas vuxenutbildning skall utgå från livslångt och livsvitt lärande.

Vuxenutbildningen skall kunna tillgodose de krav på kunskap och kompetens som den vuxne behöver i ett kunskapsintensivt, föränderligt och flexibelt samhälls- och arbetsliv.

De behörighetsgivande delarna av vuxenutbildningen skall vad gäller målen motsvara de som finns i ungdomsskolan, men i verksamhetsformerna utgå från den vuxnes behov, förutsättningar och intresse. Individ- och vuxenperspektiven är således utgångspunkter för verksamhetens uppläggning, organisation och genomförande. Detta innebär bl.a. att vuxnas lärande måste kunna stödjas där och när det sker.

Det delade ansvaret mellan den enskilde, samhället och arbetslivet får följder för kommunerna. De skall bl.a. i samråd och samverkan med andra aktörer och intressenter, som delvis representerar andra politikområden, utveckla en infrastruktur för alla vuxnas lärande. Infrastrukturen skall vara överskådlig och tillgänglig i alla delar för alla vuxna och lärandet skall kunna äga rum i alla möjliga former.

Den nya skollagen bör i de delar som berör vuxenutbildningen spegla de diskussioner om och krav på förnyelse och reformering som förs i propositionen Vuxnas lärande. Det handlar bl.a. om krav på flexibilitet utifrån individens behov samt i definitioner, terminologi, beskrivningar och språkbruk i stort, som följer därav.

Uppdraget

Arbetsgruppen skall lämna förslag till lagreglering av vuxenutbildningen som stödjer och möjliggör en reformering och förnyelse av kommunernas vuxenutbildning i enlighet med riksdagens beslut.

Arbetet skall äga rum i nära samverkan med Skollagskommittén. Regeringen avser att i slutet av det första halvåret 2002 besluta om en ny förordning avseende kommunernas vuxenutbildning. Arbetsgruppen skall därför under denna tidsperiod arbeta i nära anslutning till arbetet med förordningen.

Förslagen skall bygga på en analys av nuvarande lagstiftning, företrädesvis de kapitel som reglerar de olika skolformerna inom det offentliga skolväsendet för vuxna. Arbetet skall bl.a. utgå från ett antal utgångspunkter som skall prägla kommunernas vuxenutbildning:

- Det livslånga och livsvida lärandet
- Likvärdighet och demokrati, utbildningssystemets gemensamma värdegrund enligt nationella styrdokument
- En infrastruktur utgående från den enskildes behov, förutsättningar och intressen som stöd för alla vuxnas lärande
- En infrastruktur präglad av samverkan mellan flera aktörer och intressenter, en förändrad kommunal roll
- Samverkan mellan samhällets insatser och den enskildes och arbetslivets, det delade ansvaret
- En förskjutning från ett undervisningsperspektiv till ett stöd för alla vuxnas lärande– ett vuxenperspektiv
- Styrning utifrån mål- och resultatstyrningsprincipen, konsekvenser för rums- och tidsaspekter